

Landbrugsmuseet i Bindeballe

Tekst og billeder N.M. Schaiffel-Nielsen

Gerda Jensen betragter aflæggeren, som hendes mand Henry Legart Jensen havde så svært ved at købe af maskinhandler Jens Toft i Spjald. Han var ikke glad for at skulle betale 2.500 kr. for den.

Det er hvinende koldt. Springbjergvej er belagt med et tykt lag is som saltet ikke har kunnet gøre det af med. I vejsiden på Springbjergvej 7 står det et skilt som fortæller at her er et landbrugsmuseum. Ved indgangsdøren fortæller et skilt at det koster 10 kr. at gå indenfor, og så er der ellers høflig og venlig selvbetjening, det vel sige at man selv må læse forklaringerne på skiltene ved de udstillede landbrugsredskaber, som der er rigtig mange af.

Livslang interesse

Vi går over på den anden side af vejen for at tale med Gerda Jensen, som var gift med museets grundlægger, Henry Jensen, som døde den 2. oktober 1995. Siden da har Gerda og senere hendes datter over svigersøn hæget om udstillingen. Gerda fortæller, at Henry begyndte at samle på landbrugsmaskiner for omkring 30 år siden. Han havde overtaget det førende landbrug, men det var ikke hans livs lyst. I stedet ville han

plante træer. Inden sin død havde han og Gerda plantet lidt over 100 tønder land til med nåletræer. Det betød at kreaturerne, de omkring 12 køer, ungkreaturer, kalve og grise blev sat ud og Henry begyndte at arbejde på DALBO landbrugsmaskinfabrik. Når han var hjemme var det imidlertid landbrugsmuseet han interesserede sig for.

Købte Landbrugsmaskine

Henry Jensen ville gerne have en aflægger til sin samling. En aflæggeren er en slåmaskine, der skærer kornet af ved jorden. Når der ligger en passende mængde strå på "bordet", fejer vingerne stråene af i bundter, som så skal bindes op til neg med håndkraft. Henry havde hørt, at maskinhandler Jens Toft i Spjald havde en aflægger. Sammen med Gerda drog han til Spjald for måske at købe aflæggeren. Nu var Jens Toft maskinhandler, med tryk på handler, og han ville ikke sælge aflæggeren for under 2500 kr. I øv-

Pigtærskeren der hørte hjemme hos den fattige husmand og som blev trukket med håndkraft.

rigt viste det sig, at aflæggeren slet ikke var i Spjald, men stod på Jens Tofts gård ved Silkeborg. Gerda lagde ikke skjul på, at Henry holdt på pengene, men han ville jo også gerne have aflæggeren. Hun gjorde kort proces og sagde til ham, -Køb den, så vi kan få fred, og det gjorde han så. Aflæggeren viste sig at være en "rustbunke", som måtte lægges i en balje med olie. Når man i dag går rundt i udstillingen, er det svært at forestille sig, hvor slemt den så ud dengang.

Selvbinderen fra V. Torsted

Ved siden af aflæggeren står der en flot selvbin- der. Gerda Jensen fortæller at Henry købte den af en landmand i V. Torsted. Den måtte i gen- nem samme proces som de øvrige maskiner. Nu står den så og ser ud som dengang den blev taget i brug i 1930'erne.

Længere ned står et tærskværk med tilhørende petroleumsmotor, som én af sønnerne forærede Henry til hans fødselsdag. Kigger man nærmere på drivremmen så ser man to af de remsamlere

som ofte måtte tages i brug når remmen blev gammel og derfor brast ind imellem. Det var dengang man ikke bare købte nyt men måtte spare på alt.

Der mangler heller ikke en hesterive som blev brugt til at rive høet sammen med i engene. Hesteriven blev trukket af en enkelt hest og man kunne nå at rive hø sammen på adskillige tønder land i løbet af en dag.

Kraftig blæst og tørvejr gav det bedste hø. Des- værre regnede det ind imellem lidt rigeligt og så måtte høvenderen i gang. Samlingen indeholder et fint eksemplar.

Istandsættelsen

Henry Jensen var meget omhyggelig med at re- staurere de landbrugsmaskiner han købte. Ma- skinerne blev skilt ad, rengjort og sandblæst så al rust og skidt blev fjernet. Derefter blev Gerda inviteret over i værkstedet for at være med til at grundmale maskindelen, og det vel at mærke to gange. Han var også meget omhyggelig med at sikre, at maskinerne fik de korrekte farver. En del af malingen købte han hos DALBO maskin- fabrik.

Det som Gerda Jensen fremhæver som samlin- gens klenodie er en gammel hjulplov som Henry Jensen hentede i Taps nede i Sønderjylland. Han købte den af en gammel smed, som havde opgi- vet at restaurere den. Vel hjembragt til Binde- balle gik Henry Jensen i gang med at restaurere hjulploven. Denne gang var det ikke kun metal- dele, der skulle restaureres. Hjulploven består for en stor del af træ og her skulle der også skif- tes ud. Ved nærmere eftersyn kan man se, at den af styrestangen er skiftet ud og, der er sat en så- kaldt "lus" i. Smukt lavet. Gerda fortæller, at han dog måtte have hjælp til at reparere hjulene.

Sure Dorte

På væggen hænger "Sure Dorte". Det viser sig at Sure Dorte er gamle dages socialhjælp til sog- nets dårligst stillede. Sure Dorte er en meterbred rive med tænder af træ. Den blev af en ung pige trukket over den afhøstede mark for at samle de sidste strå med korn. Det var sparsomme tider, i dag minder Sure Dorte om vore dages overflod. Ved samme væg står det stenhuggerværkstøj, der blev brugt til at flække Rygbjergstenen. Den lå med runerne nedad og først da den var flæk- ket opdagede vejmanden runerne og havde ånds-

Selvbinderen som Henry Jensen købte i V. Torsted. På væggen bag den hænger stjærten med de tre skagler, der minder betragteren om, at der skulle tre heste til at trække selvbinderen. Det betød, at man måtte låne en hest hos naboen. Det kunne give en smule besvær fordi de to heste der var vant til at gå sammen ikke altid var begejstrede for at for den tredje hest med i forspandet.

nærværelse nok til at stoppe og sikre stenens bevarelse.

På samme væg hænger det håndværkstøj der knyttede sig til landbruget, som for eksempel en høle "Hjølle" monteret med en vifte "Wøwt", sammen med en "Krat", en smal rive med fire lange tænder, der blev brugt til at samle kornet sammen til et neg, som derefter blev bundet sammen ved hjælp af en "snor" lavet af strå.

Lokal anerkendelse

I november måned 1993 var der generalforsamling i Randbøl Sogns Museumsforening. Generalforsamlingen blev holdt på Vandel Kro. Aftens overraskelse for deltagerne, og især Henry Jensen var, at Randbøl Sogns og Omegn gensidige Hjælpeforening Museumslegat skulle tilfal-

de ham. Legatet var på 200 kr. De 200 kr. blev brugt sammen med Henry Jensens egne 200 til at købe en kassevogn af smed Henry Pedersen i Bindeballe. En vogn han længe havde ønsket sig.

For- og fremtid

Selv om der er tale om et lille museum har det haft pressens bevågenhed. I 1986 have Henry Legart Jensen således besøgt af den legendariske journalist Klaus Toksvig. De havde truffet hin- anden i Bindeballe Købmandsgård, hvor Henry var henne for at købe et reb og en bidsel til Per, Per var Henrys røde jyske hest, som han brugte til at trække træ ud af skoven med.

Vi spurgte Gerda hvad der skal ske med samlingen i fremtiden. Hun svarede, at hendes datter

Fra venstre er det høvende- ren der kom i brug i våde somre. Til højre hesteri- ven som blev brugt til at rive høet sam- men i revler inden det skil- le stakkes.

og svigersøn er så glade for samlingen, så den skal have lov til at blive, hvor den er. Hun for- tæller, at der stadig kommer gæster, især i som- mermånederne. Smilende fortæller hun, at det sker, at der kommer et ægtepar som bliver me- get længe i samlingen. –Hvad de taler om, ved jeg ikke, men jeg tror de har en tilknytning til landbruget og går rundt og mindes deres tid ved landbruget.

Den tunge hjulplov, der krævede et forspand på seks heste eller stude. Bemandingen bestod af en pige til at ride på én af hestene i det første spand. Hertil kom en karl ved hovedet af hver anden af de følgende fire heste og endelig én til at styre ploven